Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 187 (4823)
ВОСКРЕСЕНЬЕ
СЕНТЯБРИИН
23
1945 он
Сэн 20 мүнгэ

Кяхтын аймаг таряа хадалгые хүдэлмэриин 20 үдэр соо дүүргэбэ. Кяхтынхид гүрэндэ таряа тушаалгые һаяар дүүргэхын тула тэмсэжэ байнад.

Ондоо аймагууд, илангаяа Мухаршэбэрэй, Байкало-Кударын, Яруунын аймагууд кяхтынхидһаа жэшээ абажа, хуряалгаяа хурданаар ябуулаг лэ!

Мухаршэбэрэйхид, гээгдэлээ дары усадхагты!

Мухаршэбэр—республикын эгээн томохон таряан ажалтай аймагуудай нэгэндэ тоологдоно. Эндэхи колхозуудай эгээн түрүүшын ба эн шухала зорилгонь таряахуряалга ба тушаалгые богонихон болзор соо, монсогоршье ороохо гээнгүйгөөр үнгэргэхэ ябадал болоно. Теэд тус аймагай колхозууд энэ зорилгоёо тиимэ гэшэгүй муугаар дүүргэжэ байна. Гүрэнэйнгээ үмэнэхи түрүүшын уялгые—таряа тушаалгые илангаяа хангалтагүйгөөр дүүргэнэ.

Жэшээлхэдэ, аймагай колхозууд август һарада болон сентябрь һарын түрүүшын хахадта гүрэндөө таряа талха тушааха графигые таһалдуулжа, сентябриин 15-ай мэдээгээр таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые арайхан гэжэ 7,3 процент болгобо. Суулгын сомоной Ждановай ба Ленинэй нэрэмжэтэ, «Улаан туя» ба Сутайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ, Сагаан-Шулуутайн сомоной Сталинай болон Ленинэй нэрэмжэтэ таряан ажалтай томохон колхозууд гүрэндөө таряа талха үшөө тушаажа эхилээгүй байһан зандаа.

Иимэ гүнзэгы таһалдалда тус аймагай колхозууд имагта өөһэдынгөө хүдэлмэриие унжагай нобшоор ябуулдаг дээрэһээн оробо гэжэ тобшолол хэхэ хэрэгтэй. Энэ аймагай партийна, советскэ болон комсомольско организацинууд болбол ВКП(б)-гэй айком ба аймгүйсэдком түрүүтэйгээр таряахуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, энэ хүдэлмэриие бодотоор хүтэлбэрилжэ шадаагүй. Һаянай ороһон хура борооной үедэ эдэ бүхы дутагдалнууд илангаяа элеэр харагдаа. Хушалгатай ток болон простой сушилка үгы байһан дээрэһээ тушаалгын хүдэлмэри зогсошоһон байгаа. Мүнөө таряа һүрилэлгэ, сохилго ба тушаалгаар ехэхэн забһар гарашоод байна.

Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд таряа тушааха талаар гүрэндэ харша ябадал гаргажа байһаниинь мэдэжэ байбашье һаа тэндэхи хүтэлбэрилхы, илангаяа мүрдэлгын органууд огто хамаагүйгөөр хандажа байдагынь тон гайхалтай. «Большевик» ба Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозууд шэнэ ургасаһаа абтаһан таряагаа тушаангүй хубаажа тараашхёод, ондоо тээшэнь гаргашалаад байха юм. Теэд гэмтэ нюурнуудынь хатуу хэһээлтэдэ оруулагдаагүй, зоргодоол аашалжа ябаһаар.

ВКП(б)-гэй айком ба олонхи колхозуудай дэргэдэхи партийна эхин организацинууд таряахуряалгые ба тушаалгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ тушаа арад ниитын дунда партийно-политическэ болон ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэринүүдые үргэнөөр эрхилжэ, үргэн ниитэ колхозникуудые илалтануудта тээшэ хүтэлбэрилжэ баһал шадаагүй байха юм. Таряахуряалга дээрэ коммунистнууд ба комсомолецуудай харюусалгатай үүргэнүүд үргэгдөөгүй, социалистическэ мүрысөөнэй долгин үргэнөөр дэлгэрээгүй байһан зандаа.

Өөрынгөө аймагай «Красный Заган» артелиин членүүдэй уряалаар бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо Мухар-Шэбэрэй колхозууд таряахуряалгаяа богони болзор соо дүүргэжэ, гүрэнтэйгөө болзорһоонь урид тоосохобди гэһэн уялгануудые абаһан байгаа. Тэрэ уялгаяа туйлай муугаар дүүргэжэ байна гээшэ.

БМАССР-эй Наркомземэй мэдээн дээрэһээ харахада, Мухаршэбэрэй аймаг сентябриин 1-һээ 5 хүртэр—12,1 процент, сентябриин 5-һаа 10 хүртэр—9,3 процент, сентябриин 10-һаа 15 хүртэр—9,7 процентын ургалта хуряалга дээрэ үгэһэн байба. Һүүлэй үедэ сэлмэг дулаан үдэрнүүд боложо байна. Теэд энэ үдэрнүүдтэ таряахуряалга, сохилго болон тушаалгые түхэреэн сүүдхэ соо хэхэ бүхы арга-боломжотой байбашье һаа, тэрээнээ тэндэхи колхозууд хүсэд дүүрэн хэрэглэнэгүй.

Һаяхан ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол Мухаршэбэрэй аймагай колхозуудаар таряа тушаалгын ябаса тухай асуудал зүбшэн хэлсэжэ, энэ хүдэлмэриие тон хангалтагүй дээрэ тоолоод, тус аймагай гээгдэнги байдалаа усадхаха хэрэгтэнь тодо һонор заабаринуудые үгэһэн байгаа. Тиибэ ябашье һүүлэй хэдэн үдэрые хараад үзэхэдэ таряа хуряалгын ба илангаяа тушаалгын темпые хурдадхаха талаар эрид шууд хубилалта хэгдээгүйл байһаар.

Саашадаа иигэжэ хуряаха болоо һаа хуули буса хэрэг болохо.

Тиимэ тула Мухаршэбэрэй аймагай бүхы эрэгтэй эмэгтэй колхозникууд, МТС ба совхозой хүдэлмэрилэгшэд болбол социалистическэ мүрысөөндэ орожо өөһэдынгөө абаһан хүндэтэй ба харюусалгатай уялганууд дүүргэхын тула бүхы оролдолгоёо гаргажа тэмсэхэ зэргэтэй.

Партиин айком ба аймгүйсэдком, АЗО, тэрэшэлэн колхозно партийна эхин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд тэрэ тэмсэлэй толгойдо ябажа, ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой шиидхэбэрииe үгэ дуугүйгөөр дүүрэн бэелүүлжэ, таряа тушаалгада тохёолдоһон гээгдэлээ усадхахын тулада бүхы хүсэеэ элсүүлхэ ёһотой. Энэ хүдэлмэри хадаа Мухаршэбэрэй колхозникуудай, тэндэхи бүхы партийна, советскэ ба комсомольско хүдэлмэрилэгшэдэй шанга шалгалта боложо үгэхэ байна.

Гээгдэнги байдалаа ойрын хэдыхэн үдэр соо бүримүһэн усадхажа, тэрэ шалгалтые бүхы республикын үмэнэ нэрэтэй солотойгоор барижа гарыт гэжэ мухаршэбэрэйхиндэ захяад, амжалта хүсэе.

«Хадуур ба Балта» гэжэ Харьковска завод шэнэ япзын хүсэ ехэтэй молотилкануудые бүтээн гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: машина холбохо цехын стахановецууд слесарь С. Ф. Кацевал болон сварщица Е. М. Андрусьева гэгшэд молотилкануудые холбожо байнад.

Л. Леонидовай фото (ТАСС-эй фотохронико).

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдые „Эхын алдар" гэжэ орденууд ба „Эхын медаль" гэжэ медальнуудаар шагнаха тухай

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь «Б. М. Үнэнэй» сентябриин 22-ой номерто).

Зургаан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 1-ДЭХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

21. СОХНОВА Павла Петровнае—Байкало-Кударын аймагай Сухая тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

22. СОХНОВА Крестинья Максимовнае—Байкало-Кударын аймагай «Совет Байкальцев» колхозой колхозница.

23. СЫЧЕВА Варвара Матвеевнае—Байкало-Кударын аймагай «1-ое Мая» колхозой колхозница.

24. ТЕМНИКОВА Евдокия Петровнае—Байкало-Кударын аймагай «Большевик» колхозой колхозница.

25. ХЛЫЗОВА Марисьяна Иосифовнае—Байкало-Кударын аймагай Будённын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

26. ХЛЫЗОВА Фёкла Гордеевнае—Байкало-Кударын аймагай Будённын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

27. ЧЕЛПАНОВА Муза Арсентьевнае—Байкало-Кударын аймагай «Большевик» колхозой колхозница.

28. ШИТИКОВА Ефросинья Степановнае—Байкало-Кударын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

29. ЯКИМОВА Дарья Андреевнае—Байкало-Кударын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

Табан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

1. БАЛДАКОВА Елена Алексеевнае—Байкало-Кударын аймагай «XVIII партсъезд» колхозой колхозница.

2. БАЛДАНОВА Агриппина Шобоевнае—Байкало-Кударын аймагай Корсаково тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

3. БАЛДАКОВА Ирина Борисовнае—Байкало-Кударын аймагай «II-дохи Пятилетка» колхозой колхозница.

4. БРАВЬЯНТОВА Федора Григорьевнае—Байкало-Кударын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

5. БУКИНА Таисья Терентьевнае—Байкало-Кударын аймагай «Байкал» колхозой колхозница.

6. ВТОРУШИНА Аксинья Аввакумовнае—Байкало-Кударын аймагай «Октябрь» колхозой колхозница.

7. ДИМОВА Вера Андреевнае — Байкало-Кударын аймагай «II-я Пятилетка» колхозой колхозница.

8. ДИМОВА Степанида Максимовнае—Байкало-Кударын аймагай «II-я Пятилетка» колхозой колхозница.

9. ДМИТРИЕВА Татьяна Матвеевнае—Байкало-Кударын аймагай «Большевик» колхозой колхозница.

10. ДЕРЕМУХИНА Ксения Ефимовнае—Байкало-Кударын аймагай «Совет Байкальцев» колхозой колхозница.

11. ЕЛЕЗОВА Парасковья Афанасьевнае—Байкало-Кударын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

12. ЕРМОЕВА Бульхай Николаевнае—Байкало-Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

13. ЖИЛИНА Акулина Никитичнае—Байкало-Кударын аймагай Будённын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

14. ЖИЛИНА Агафья Федотовнае—Байкало-Кударын аймагай, Будённын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

15. КАЗАКОВА Агафья Андреевнае—Байкало-Кударын аймагай Кударинска № 3 ОРС-ын хүдэлмэрилэгшэн.

16. КАЛАШНИКОВА Татьяна Лаврентьевнае — Байкало-Кударын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

СССР-эй Дотоодо Хэрэгүүдэй Арадай Комиссариадай, СССР-эй Гүрэнэй Аюулгүйе Сахиха Арадай Комиссариадай, СССР-эй Оборонын Арадай Комиссариадай генералнууд, офицерскэ сержантска болон рядовой состав ба Наркомвнешторгын хүдэлмэрилэгшэд орденууд болон медальнуудаар шагнагдаба

Правительствын тусхай даалгабариие амжалтатай һайнаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй указаар шагнагдагшад гэбэл:

Ленинэй орденоор—генерал-лейтенант Н. С. Власик, генерал-полковник С. Н. Круглов:

Улаан Тугай орденоор—полковник Е. А. Александров, подполковник В. Д. Белов, майор Д. Н. Васильев, генерал-лейтенант Г. Т. Каранадзе, генерал-майор А. Н. Медведев, полковник А. М. Раков, полковник Г. Н. Талинский, генерал-лейтенант П. В. Федоров ба бусад хамта 26 хүн;

Суворовой 2-дохи зэргын орденоор—полковник А. М. Волков, генерал-майор Я. Ф. Горностаев, авиациин генерал-майор В. Г. Грачев, генерал-майор В. М. Новиков;

Кутузовай 2-дохи зэргын орденоор—11 хүн:

Кутузовай 3-дахи зэргын орденоор—6 хүн;

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 1-дэхи зэргын орденоор—56 хүн:

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 2-дохи зэргын орденоор—210 хүн:

Улаан Одоной орденоор—799 хүн;

Хүндэлэлэй тэмдэг орденоор—102 хүн;

«Шэн габьяагай» түлөө медаляар—143 хүн:

«Дайшалхы габьяагай түлөө» медаляар—1.360 хүн:

«Ажалай шэн габьяагай түлөө» медаляар—30 хүн:

«Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар—101 хүн.

(ТАСС).

Кяхтынхид хэлэһэндээ хүрөө

(ВКП(б)-гэй Кяхтын айкомой секретарь нүхэр Б. Шагдыровтай хөөрэлдэһэнһөө)

«Красный заган» колхозой колхозникуудай уряалда харюу болгон, ороохото культурануудай хадалгые хүдэлмэриин 20 үдэр соо дүүргэхэбди гэһэн уялга манай аймагай эрэгтэй ба эмэгтэй колхозникууд, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө ажалай мэргэжэлтэн абаһан байгаа.

Кяхтынхид энэ уялгадаа тон ехэ харюусалгатайгаар хандажа, таряахуряалгые түргэнөөр үнгэргэхын тулада хамаг бүхы хүсэ ба зэмсэг хэрэгсэлнүүдээ элсүүлһэн байна. Ажал хэжэ шадаха бүхы хүнүүд энэ жэлэй хуряалга дээрэ гаража, харанхыһаа харанхы болтор хүдэлмэрилнэ. Мүн комбайнуудай хүдэлмэри урданайхиһаа һураггүй һайн.

Таряалан хадалан дээрэ гараһан бүхы хүнүүдэй урагшаа һаналтай һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь ашаар манай аймаг ороохото культурануудай хадалгые зэленкоһоо бэшээрынь сүм дүүргэбэ. Сентябриин 20-ой үдэр 7.839 гектарай таряан хадагдаба. Нүхэр Цыренжаповай хүтэлбэрилжэ байһан «Пограничник» гэжэ колхоз үшөө сентябриин 16-да хадалгаа дүүргэһэн юм. Мүн Сталинай, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозууд таряа хадалгые түрүүшээр дүүргэлсэбэ.

Мүнөө бүхы колхозууднай таряа сомолго болон сохилгые түргэдхэхын түлөө тэмсэжэ байна. Хадагдаһан тарянай 40 шахуу процентнь сомогдонхой. Гэбэшье түрүү колхозуудай хойноһоо Калининай нэрэмжэтэ, «Большевик» колхозууд шэрэгдэжэ ябана. Эдэ артельнүүдые урагшань татахын тула аймагай эмхи зургаанууд хэмжээ абажа байһаар.

Хадалга дүүрэхэтэй сасуу нилээд олон хүнүүд сүлөөтэй болобо. Энэ хадаа таряа тушаалгые эрид түргэдхэхэ арга бидэндэ олгоно. Таряа тушаалгыешье түргэнөөр түгэсхэжэ шадахабди.

Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэбэ

ВКП(б)-гэй Бичурын айкомой бюрогой ба аймгүйсэдкомой шиидхэбэриин үндэһөөр аймагай Хүндэлэлэй доска бии болгогдоһон байгаа. Мүнөө энэ доска дээрэ таряахуряалга дээрэ мүрысөөндэ түрүүлэгшэд бэшэгдэнэ.

«Красное знамя труда» колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг комбайнер нүхэр А. Л. Тюрюханова гэгшэ сентябриин 10-ай мэдээгээр 150 гектар таряа эрхим һайн шанартайгаар хуряажа, хүндэлэлэй доскада бэшэгдэбэ. Тэрэшэлэн Круминай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг комбайнер нүхэр А. Судомойкина гэгшэ сентябриин 10-ай мэдээгээр 170 гектар хадажа, энэ доскада оруулагдаба.

Энэ колхозой транспортна бригадын бригадир нүхэр Б. Н. Ефимов болбол 2.148 пүүд таряа талха бэлэдхэлэй пунктда зөөбэрилһэнэйнгөө түлөө хүндэлэлэй доскада оруулагдаа. Аймагай колхозуудаар социалистическэ мүрысөөнэй долгин үдэр ерэхэ тудам үүргэдэнэ.

Гүрэнтэеэ тоособо

Илалтын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ ороходоо абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгээр дүүргэхын түлөө тэмсэхэ зуураа Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр С. С. Чебунин) гүрэндөө таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые энэ оной сентябриин 20-до 100 процент дүүргэжэ, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлбэ.

Тус колхозойхид хамта дээрээ 4.362 пүүд эрхим һайн шанартай таряа гүрэндөө тушааба. Тэрэшэлэн ороохото культурануудай хадалгые сүм дүүргэбэ. Хамта дээрээ 450 гектар хуряагдаба.

С. ШАРАПОВ.

Темпэнь юундэ һуладааб?

Кабанскын аймагай Майн 1-эй нэрэмжэтэ колхоз таряахуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ аймаг соогоо түрүү һуури эзэлжэ ябаһан юм. Теэд һүүлэй үдэрнүүдтэ хуряалгын темпэ ехээр һуладашоо. Ушарынь хадаа тус колхозой дэргэдэхи партийна эхин организаци ба колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Дементьев гэгшэд социалистическэ мүрысөөндэ ороходоо абаһан уялгануудай дүүргэлтые шалгадаггүй болошоо.

Тус колхоз нилээдгүй ехэ хэмжээнэй таряа сохижо, хэдэн зуугаад центнер таряа талхатай байбашье һаа, тэрээнээ гүрэндэ тушаангүйгөөр амбаар соогоо хадагалжа байха юм. Тиимэһээ сентябрь һара соо таряа тушааха график үшөө дүүргэгдээгүй зандаа.

Ушар иимэһээ колхозой хүтэлбэрилэгшэд болбол энэ алдуу эндүүгээ ойрын үдэртэ усадхажа, таряа тушаалгаар гүрэнтэеэ саг болзор соонь тоосохо ёһотой. Тиигэбэл эдэнэр гээгдэнги байдалһаан гаража түрүү һуурияа урда мэтэ эзэлхэ болоно.

В. ТИМОШИНА.

Уялгаяа иигэжэ дүүргэнэбди

Тарбагатайн аймаг таряа хуряалгые түргэнөөр дүүргэхын түлөө тэмсэнэ

Агууехэ Сталинай алтан үгэнүүдһээ ба манай алдарта сэрэгүүд гитлеровскэ Германиие болон японско империалистнуудые диилэһэндэ урмашаһан Тарбагатайн аймагай эрэгтэй эмэгтэй колхозникууд ба МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд болбол өөһэдынгөө колхозуудай полинууд дээрэ шэн зоригтойгоор ажаллажа, ургаса хуряалгые амжалтатайгаар хэжэ байна.

Үнгэрэгшэ хабарта үндэр баян ургаса туйлахын түлөө манай аймагай колхозникууд муу бэшээр хүдэлмэрилхэ зуураа нилээдгүй ехэхэн амжалтануудые туйлаһан байна. Энээнэйнгээ ашаар мүнөө зарим колхозууднай үндэр баян ургаса абаха болоо. Жэшээлхэдэ, Десятниковска сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ, Тарбагатайн сельсоведэй «Гигант» ба «Красная Заря» болон бусад хэдэн колхозууд гектар бүриһээн 8—10 центнер хүртэр таряа абаха болоод байна. Үндэр баян таряа талханай, овощиин, хартаабхын ба техническэ культурануудай ургасые гээлтэгүйгөөр хуряажа, хүдөө ажалай продуктнуудые гүрэндөө тушааха түсэбые саг болзор соонь дүүргэхэ зорилго мүнөө аймагай бүхы колхозуудай үмэнэ табигдана.

Энэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада аймагай партийна организаци болбол тодо һонор практическа хэмжээ-ябуулганнуудые хэбэ. Түбхын түрүүндэ, бүхы колхозуудаар хамтын суглаанууд, таряан ажалай ба тракторна болон комбайнова бригадануудай бригадирнуудай, үбгэшүүлэй аймагай зүблөөнүүд үнгэргэгдэжэ, тэрээн дээрээ ургаса хуряаха ба хүдөө ажалай продуктнуудые бэлэдхэхэ тухай парти ба правительствын тогтоолые ойлгуулжа үгтөө. 1945 оной ургаса хуряаха тушаа колхоз бүхэндэ хүдэлмэриин түсэб зохёогдожо, энэ суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Хоёрдохёор, колхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудай хүсые шиидхэхы участогууд дээрэ зүбөөр хубаарилан табиха зуураа ургаса хуряаха болон хүдөө ажалай продуктнуудые бэлэдхэхэ тухай правительство ба партиин тогтоол сооhи заабаринуудые хайшан гэжэ дүүргэхэ тушаа заабари үгтэһэн байна. Гурбадахяар, таряахуряалгын хүдэлмэриие хурдан темпэтэйгээр үнгэргэхэ зорилготойгоор үргэн ниитэ колхозникуудай дунда ниитэ политическэ ба ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэһэн байна.

Тус хэмжээ-ябуулгануудые эдибхитэйгээр бэелүүлжэ шадаһанайнгаа ашаар, аймагай колхозникууд мүнөө жэлдэ таряахуряалгын хүдэлмэриие саг болзор соонь, эмхитэй гуримтайгаар бүхы дээрээ эхилжэ шадаба. Сентябриин 17-ой мэдээгээр аймагай колхозууд хамта дээрээ 16.889 гектар ороохото культура хадаа. Аймагай түрүү колхозууд болохо — «Гигант», «Искра», «Победа», Молотовой, Сталинай нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд энээнһээ хойшо 3—4 үдэрһөө ороохото культурануудай хадалгые дүүргэхэ болоод байна. Тэрэшэлэн Ехэ-Куналейн сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ ба Барыкино-Ключевскойн сельсоведэй «Авангард» колхозууд таряахуряалгынгаа хүдэлмэриие ойрын үдэртэ дүүргэхэ болонхой.

Колхозно поли дээрэ бүхы эрэгтэй эмэгтэй колхозникууд ехэ багагүй гаража хүдэлмэрилхэ зуураа ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлажа, эрхим һайнаар хүдэлмэрилхые эрмэлзэнэд. Эдэнэрэй олонхинь эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр үнэндөө шэн зоригто ажал харуулна. Иигэжэ эмхитэйгээр ба шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилжэ байһан колхозникуудай тоо хэдэн зуугаад болобо.

«Гигант» колхозой членүүд М. Давыдова, Е. Ловцова ба бусад таряа хадаха нормоёо 120-һоо 150 процент хүртэр дүүргэнэд. Десятниковска сельсоведэй «Политотдел» колхозой членүүд Е. Малютина, П. Михалёва гэгшэд 0,70 га хадаха нормотой байһан аад, нэгэ гектарһаа үлүү хаданад. Тарбагатайн сельсоведэй «Красная Заря» колхозой членүүд Ф. Думнова, А. Тимофеева, А. Чебунина, Х. Метведев ба М. Гордеева гэгшэд үдэрэйнгөө нормые 130—150 процент дүүргэнэ. Ворошиловай нэрэмжэтэ артелиин членүүд А. Будникова, З. Хромых, Куйтунска сельсоведэй Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой членүүд И. Потемкина ба П. Борисова гэгшэд үдэр бүри нэгэ хахадһаа дээшэ нормо дүүргэдэг болоо. «Победитель» артелиин колхозникууд А. Ковалёва, Н. Болонева, Ехэ-Куналейн сельсоведэй Молотовой нэрэмжэтэ колхозой членүүд М. Оленникова, Л. Петрова ба бусад 0,60 га хадаха нормотой байбашье һаа, 0,90 гектар хүртэр хададаг болоо.

Тэрэшэлэн таряа хадагшадһаа боолтоһон зааханшье гээгдэнэгүй «Гигант» колхозой членүүд А. Давыдова, Ф. Измайграева, Кагановичын нэрэмжэтэ артелиин членүүд А. Афанасьева, С. Борисова гэгшэд үдэр бүри 1,5 гектарһаа үлүүтэй газар дээрэ хадагдаһан таряа боонод. Иимэ ажалай габьяа харуулжа байһан колхозникууд бусадшье колхозуудаар олон бии. Тиин энэ баримтанууд хадаа колхозникуудай шэн зоригтойгоор ажаллажа байһаниие эли тодоор харуулна гээшэ.

Жэлэйнгээ даалгабариие дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүргэһэн комбайнернууд манайда олон. Ехэ-Куналейн МТС-эй комбайнер А. Болонев, Тарбагатайн МТС-эй комбайнерка Е. Сапунова гэгшэд жэлэйнгээ түсэбые дүүргээд, ехэхэн тоогой үнэтэ горючи арбилхаһаа гадна, тэдэнэр зарим үдэртөө 15-һаа 22 хүртэр хадана. Колхозникуудай дунда ажалай жаяг заршам нилээдгүй бүхэжэжэ, тогтоогдоһон ажалта үдэрэй минимумые дүүргэдэггүй колхозникуудай тоо үсөөрэнхэй.

Аймаг соомнай гээгдэжэ ябаһан колхозууд байхагүй гэжэ тобшолол хээ һаа, алдуу болохо байна. Тиимэһээ партийна, советскэ болон газартаряалангай органууд өөһэдынгөө хамаг бүхы анхарал оролдолгые социалистическэ мүрысөөнэй долгине шэнээр дэлгэрүүлхэ, намар-үбэлэй үедэ хэгдэхэ хүдэлмэриие хурданаар дүүргэхэ, таряа хадалгые бүхы дээрээ эмхитэйгээр үнгэргэхэ, сомолго ба сохилгые хурдан темпэтэйгээр хэхэ, түхэреэн сүүдхэ соо таряа сохижо, гүрэнэйнгөө үмэнэхи уялгые саг болзор соонь дүүргэхэ тушаа тэмсэхэ ёһотой.

Таряа сомолго ба сохилгын талаар бүхы аймагаараа гээгдэжэ ябанабди. Энээниие усадхахын түлөө партийна ба советскэ организацинуудай, колхозууд ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд бүхы анхарал оролдолгоёо хандуулха бээзэ гэжэ найдагдана.

Таряахуряалгын ба бусад хүдэлмэринүүдые түргэнөөр дүүргэжэ, аймагайнгаа гээгдэнги байдалые усадхажа, республика соогоо түрүү һуури эзэлхын түлөө үшөө эршэмтэйгээр тэмсэе!

ВАСИЛЬЕВ, АЗО-е даагша.

Партийна ажабайдал

Социалистическэ мүрысөөе иигэжэ эмхидхэнэ

Сэлэнгын МТС-эй харьяата колхозуудаар социалистическэ мүрысөө лэй долгин үдэрһөө үдэр бүри ур гэдэнэ. Эндэ коммунистнууд ба комсомолецууд мүрысөө эмхидхэгшэд болонхой. Жэшээлхэдэ, Нижне-Убукунскэ сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Будаев ба агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагша нүхэр Аюшиев гэгшэд мүрысөө эмхидхэхэ талаар ниитэ-ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна.

Арад зондо агуу ехэ Сталинай хандалгын харюуда түс колхозой эрэгтэй эмэгтэй колхознигууд шэнэ-шэнэ уялгануудые абажа мүнөө тэрээнээ стахановскэ методээр ажаллажа дүүргэнэд. Эрхим агитаторнууд нүхэр Галданова, Аюшиев, Будаев, Банзаракцаев болон бусад партийна организациин хүтэлбэри доро нүхэр Сталинай түүхэтэ үгэнүүдые үргэн ниитэ колхознигуудта ойлгуулжа үгэхын тулада ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэһэн байха юм.

Өөһэдынгөө арюун нангин уялгануудые һайнаар ойлгоһон колхознигууд имагта ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйланад. Жэшээнь, жаткашан Должит Базарова, Нима Мангалонова гэгшэд үдэрэйнгөө нормые 130—150 процент хүртэр дүүргэдэг болоо. Гар хажууршад нүхэд Д. Очирова, Б. Чагдурова, Д. Будаева, Б. Норбоева гэгшэд даалгабарита нормоёо таряахуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ 150—160 процент хүртэр эрхим һайн шанартайгаар дүүргэнэ. Тэдэнэрһээ боолтошон зааханшье гээгдэнэгүй.

Боолтошон Д. Раднаева, Б. Цыретарова, Будацыренова, Ю. Дамжинова, Б. Х. Раднаева болон бусад 400 боолто хэхэ байһан аад, 600—650 боолто хэжэ, үдэрэйнгөө нормые 150—165 процент дүүргэхэһээ гадна, тарянай гээлтэ хоролтотой шангаар тэмсэдэг юм.

Колхозой правлени ба партийна эхин организаци болбол социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые 5 үдэр үнгэрхэтэй хамта гаргажа, мүрысөөндэ түрүүлһэн бригада болон звенонуудта дамжуулгын Улаан туг барюулхатаяа хамта, түрүү стахановецуудта үнэтэ шан барюулдаг заншалтай. Һүүлшын 5 үдэрэй дүнгөөр нүхэр Д. Линхобоев бригадиртай № 2 бригадынхид түрүү һуури эзэлжэ, колхозойнгоо правлениин ба партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан туг абаба.

Социалистическэ мүрысөө үргэнөөр эрхилһэнэйнгээ ашаар, энэ колхозойхид таряа хуряаха түсэбөө сентябриин 11-дэ 73 процент дүүргэжэ, ВКП(б)-гэй айкомой ба аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг абаха кандидадта оруулагдаад, энэ тугые абахын түлөө унаһан малгайгаа абангүйгөөр үшөө эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байнад.

Түс колхозой правлениин түрүүлэгшэ коммунист нүхэр Б. Банзаракцаев болбол гансахан таряахуряалга ба сохилгын темпые хурдадхаха тушаа анхарал оролдолгоёо хандуулдаг бэшэ, тэрэшэлэн таряа тушаалгаар гүрэнтэйгөө саг болзорһоонь урид тоосохо ба МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натуротүлбэриие ойрын үдэртэ дүүргэжэ, социалистическэ уялгаяа хүндэтэйгөөр дүүргэхэ тушаа гол анхаралаа табидаг байна.

П. АНГАРОВ, Сэлэнгын МТС-эй дэргэдэхи партийна организациин секретарь.

Агитаторнууд юундэ аниргүй болооб?

Ажахын ба политическэ удхашанартай кампанинуудай амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ хэрэгтэ агитаторнууд ехэхэн үүргэ дүүргэхэ байһаниинь элитэ. Тиимэһээ агитаторнуудай хүдэлмэридэ партийна организаци болбол саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлхэ үүргэтэй байгаа.

Зарим партийна эхин организацинууд агитколлективэйнгээ хүдэлмэридэ үдэр бүри халуун туһаламжа үзүүлдэггүй байһан баримтанууд бии. Жэшээлхэдэ, Бичурын МТС-эй партийна эхин организациин секретарь нүхэр Степанов болбол агитаторнуудайнтаа хүдэлмэриндэ ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй. Тиимэһээ эндэхи агитаторнууд өөһэдынгөө хүндэтэ үүргые тон хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байха юм. Тракторна бригадануудта ханын газетэ ба дайшалхы хуудаһанууд гаргагданагүй. Мүрысөөндэ урходоо абаһан уялгануудайнгаа эрзэргээр дүүргэгдэжэ, ямар бригадын түрүүлжэ ба хожомтожо ябаһаниие эндэхид мэдэхэ аргагүй болоод байна.

Тэрэшэлэн Бага-Куналейн МТС-эй тракторна бригада, комбайнова агрегат болон полевой станууд дээрэ партийно-политическэ ба ниитэ-ойлгуулламжын хүдэлмэринүүдые тэндэхи партийна организаци ба агитаторнууд үргэн далайсатайгаар хэдэггүй байха юм. Түс МТС-эй коллективэйхид илалтын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй хайшан гэжэ дүүргэгдэжэ байһаниие мэдэхэ аргагүй болошоо. Рагозиной нэрэмжэтэ, «Новый мир» ба бусад колхозуудаар ойлгуулламжын хүдэлмэриие тэндэхи агитаторнууд хангалтагүйгөөр хэнэ. Тиимэһээ дээрэ дурсагдаһан МТС-үүд ба колхозууд таряахуряалгаар аймаг соогоо эгээн гээгдэнги һуури эзэлжэ байнад.

ВКП(б)-гэй айкомой пропаганда ба агитациин таһагай хүдэлмэрилэгшэд түс партийна эхин организацинуудта энэ хүдэлмэриие һайжаруулха талаар бодото туһаламжа үзүүлхэ үүргэтэй.

Е. КУПРАШ.

Залуу зохёолшодо

Новелланууд ба шүлэгүүдые бэшэдэг залуу зохёолшо Арсалан Жамбалон гэгшэ «Жаргал тухай дуун» гэжэ шүлэг зохёогоо. Энэ шүлэг удха найруулгаараа энэ нүхэрэй бэшэһэн бусад шүлэгүүдһээ тон һула муу байна. Тиимэ дээрэһээ энэ зохёолоо бэшэхэдээ «Би хайшан гэжэ арад зонойгоо жаргалые уран гоёор, ойлгосотойгоор ба бэшэнһээ ондоогоор (өөрынхеэрээ) харуулхабииб» гэжэ автор оролдоогүй гэжэ һанамаар байна. Түс шүлэгэй түрүүшын куплетые харая:

Совет ороной хүүгэдүүд
Солбон түргэн пионернүүд,
Баяртай нюдөөр харан
Байнабди жаргалтай баран.

Энэ куплет соо уран зохёолой—поэзиин шанар огто харагданагүй. Эндэ хүниие һонирхуулха юумэ байнагүй. Юундэб гэхэдэ советскэ ороной пионернүүдэй жаргалтайе хүн бүхэн өөһэдөө мэдэхэ юм. Жэшээлхэдэ: «Тэндэ трактораар газар хахалжа ябана» гэжэ нэгэ нүхэрэйнгөө ходо ходо хэлээ һаа «хоюулан адлидаа хаража ябана бэшэ гүбди? Ходо юундэ хэлэбэш?» гэхэ бээбди. Тэрээн шэнги хүнэй мэдэжэ хаража байһые хүндэ хэлэхэдэ хэниишье һонирхуулхагүй байдагынь элитэ. Иимэ дээрэһээ хүниие һонирхуулхын тулада уран гоёор, шадабаритай мэргэнээр ямар нэгэ ушар байдалые харуулбал хүндэ һонирхолтой ба хүнэй зүрхэ сэдьхэл түс зохёолой хүдэлгэхэ байхань дамжаггүй.

Эхэ оронмнай һонор,
Сэсэг жэмэсээр һалбарнал.
Хонгёо дуунуудынай гоёор,
Долгёор суурянатан дэгдэнэл.

Энэ куплет соо автор дээрэ хэлэгдэһэн пионернүүдэй байдал ажалые харуулхын орондо, харин Эхэ орон соо байһан сэсэг жэмэс, долгёор суурятаһан гоёнууд дуунууд тухай хэлэнэ.

Энээнһээ саашанхи куплетүүд соо: «Урагшаа дүүрэн дабшанабди. Эрдэмдэ һуранабди. Хододоо золтой хүхюунбди» гэхэ мэтээр бэшэнэ. Энээн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, дундаа ямаршье холбоогүй куплетүүдые бэе бэелэнь барижа няажархиһан болоно гээшэ.

Иимэ ушарһаа энэ шүлэг «Жаргал тухай дуун» боложо шадаагүй. Үгэнүүдэй удхые ойлгоогүй гү, али бэшэһэн зохёолдоо хайша хэрэг хандаһан дээрэһээ удхагүй зүйлнүүд олон гарана: «Эхэ оронмнай һонор», «Долгёор суурятана» гэхэ мэтэ.

Автор «Сэсэг жэмэсээр һалбарна» гэжэ бэшэнэ. Хаана байһан ямар сэсэг жэмэс юм? Сэсэг жэмэс бүхэн түс түстаа нэрэтэй, үнгэ зүһэтэй, түс түстаа түсгаар шанартай байдаг. Мүн сэсэг жэмэс дайралдаһан лэ газартаа ургадаг бэшэ. тэрээниие харууһалжа байһан хүнүүдэй уран мэргэн шадабари, ажалай һайгаар ургажа байдаг.

Залуу бэшэгшэдэй шүлэгүүд соо «Сэсэг набша», «Сэсэг жэмэс» гэһэн үгэнүүд айхабтар олон байдаг. Энэ хадаа гоё үгэнүүдээр шэмэглэхээ зорюута оролдоһон ябадал болоно. Ямаршье зохёол бэшэхын урда тээ юунэй тухайда, яажа бэшэхэ байһанаа һайтар һанажа үзэхэ хэрэгтэй. Нэгэтэ бэшэһэн шүлэг зохёолоо олонто удаа өөрөө уншажа үзэхэ гээшэ аргагүй шухала байна. Мүн тэрэшэлэн өөрынгөө һонирходог нүхэдтэ уншажа, тэдэнэрэй һанамжа шүүмжэлэлые дуулажа, тэрээнэй болхотой зүйлнүүдые хараадаа абаха шухала.

Ч. ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

АРАД БҮГЭДЫН ХЭРЭГ

М. ЯКОВЛЕВ

★ ★

Гитлеровскэ Германиие дараһан Улаан Армиин түүхэтэ илалта болбол советскэ ороной эбдэршэгүй ехэ хүсэтэй байһан тухай, агууехэ советскэ арадай диилдэшэгүй байһан тухай гэршэлнэ.

Энэ илалтын али тухай ехэ удхатай байһыень тодорхойлжо үзэхын тулада, дайнай эхилхэ багта гитлеровецүүдэй хэды шэнээн ехэ хүсэтэй байһыень ба али тухай орёо бэрхэ байдалда советскэ арадай Эхэ ороноо аршалан хамгаалха болоһыень анхаралдаа абаха хэрэгтэй. «Мүнөөнэй дайнда гитлеровскэ Германи фашистска армитайгаа хамта энээнэй урда тээхи хамаг бүхы дайнуудта Германиин ба тэрээнэй армиин байһанда ороходоо улэмжэ хүсэтэй, муу мэхэтэй ба дүйтэй дуршэлтэй дайсан болоод байба»—гэжэ И. В. Сталин тэмдэглэбэ. Тиибэ-яабашье дайсан хадаа СССР-эй арадуудые богоолшолхо гэһэн өөрынгөө жэрхэмшэг муухай түсэбые бэелүүлжэ шадаагүй байшоо. Бүри гражданскэ дайнай боложо байхада Ленинэй нэгэнтэ бэшэ хэлэһэн үгэнь хүсэлдэбэ. «Росси гэшэ юугээрээ илгардаг байгаа юм гэхэдэ; тэндэ эгээл бэрхэ хэсүү саг болоходонь, хододоо түг түмэн улад зон олдодог байба, тэдэниие нөөсэ болгожо урагшань дабшуулжа болохо байдаг, хуушан хүсэнэйнь буу ража эхилхэдэнь шэнэ хүсые тэдэнэй дундаһаа оложо болохо байгаа юм»—гэжэ Владимир Ильич заадаг һэн. (Зохёол, том 24, хуудаһан 212).

Бүхы советскэ арад зон большевистскэ партиие тойрожо жагсаад байхадаа, өөрынгөө Эхэ орониие аршалхаар бодобо. «Хамаг бүхы юумэ фронтдо, хамаг бүхы юумэ илалтада зорюулха» гэһэн дайшалхы уряал хадаа фронт дээрэшье, мүн тылдэшье байһан советскэ хүнүүдэй ажабайдалайнь хуули болоһон байгаа.

Нүхэр Сталинай уряагаар фабрика болон заводуудай, колхозно болон совхозно полинуудай ажалшад, советскэ интеллигенци болбол дайсанаа дараха баатарлиг тэмсэлдэнь Улаан Армидаа шэн зоригтойгоор туһалжа байба Тылдэ хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүд фронт дээрэхи боецүүд шэнги мүн лэ тиимэ аюулда ородог ушарнууд үзэгдэдэг бэлэй. Олоной дундаһаа нэгэ жэшээ хараад үзэе. Дайнай эхилээл байхада, машинист Елена Чухнюк гэгшэ транспорт дээрэ хүдэлмэрилхөө ерээ. Тэрэ хадаа фронт шадар байһан газарта составуудые хүтэлжэ ябаба. Тэрэнэй эшелоной зогсоод байһан станцида дайсанай 17 бомбардировщик добтолбо, теэд тэрэ эхэнэр хүдэлмэрилһэн зандаа байгаа. Нэгэ хэды болоод байтар, поездынь бүри айхабтар шанга бомбодолгодо ороһон байна. Ами наһаа гамнангүй айхабтар ехэ бэрхэшээлнүүдые үзэжэ байгаад, Елена Чухнюк шатажа байһан вагонуудые шадамараар ба түргэнөөр составһаан мулталжа гаргаһан, гал түймэрнүүдые унтаргаахадань туһалһан байха юм. Тэрэнэй паровозой тендерые снарядаар гэмтээгээд байхадашье, өөрынгөө ажалые орхёогүй һэн. Правительство болбол Елена Чухнюк гэгшэдэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрээзэргэ олгобо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үнэнтэ зүб байһан, Эхэ орондоо ба большевистскэ партида хизааргүй дуратай байһан ушар байдал хадаа советскэ улад зониие шэнэ шэнэ баатаршалга гаргахаар зоригжуулжа байба. Арад зомнай бии бүхы хүсэеэ фронтдо туһалхаар үгэжэ байгаа. Дайнай хүнпэ хүшэр байдалда, үзэгдөөгүй богонихон болзор соо олоншог заводууд ба фабриканууд болбол фронт шадарай районуудһаа тыл хүдар нүүлгэгдэһэн байна. Тэндэ тэдэнь түргэн саг соо дахяад баригдажа фронтдо буу зэбсэг ба һомо хэрэгсэл үгэжэ эхилдэг һэн. Улаан Армиин хүсэ шадалынь үдэр бүридэ ургажа байба. Дайнай эхилһэнһээ хойшо дүрбэлэхи жэлдэнь танкнуудые бүтээн гаргаха ябадал наймадахин, моторнуудые—дүрбэ дахин, артиллериин буу зэбсэгые—долоо дахин, минометно буу зэбсэгые—найма дахин, һомо хэрэгсэлые—дүрбэ дахин үлүү ехээр бүтээн гаргадаг болоод байба. Шулуун нүүрһэн болон түмэрэй руда малтажа абалга ехээр нэмэбэ. Барилгын хүдэлмэри. түмэр харгыгаар ба уһаар ашаа шэрэлгэ хэмжээлэшэгүй ехэ болоо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ манай ороной ажалшадай дунда агууехэ патриотическа хүдэлөөн—социалистическэ мүрысөөн шэнэ хүсэтэйгөөр бадаржа дэлгэржэ, арадай ажахын хамаг бүхы һалбаринуудта дэлгэрээ. Советскэ арад зоной уралан зохёохо ба һүбэлгэн бэрхэ шадабари хадаа Советскэ гүрэнэй сэрэгэй хүсэ шадалые бүхэжүүлхэ хэрэгтэ пилээд ехэ юумэ бүтээбэ. Орон дотор Дмитрий Босый гэгшын нэрэ үргэнөөр алдаршанхай. Мүн бодото техническэ революциие хэһэн горняк Алексей Семиволос гэгшэ үргэн олондо мэдэгдэхэ болоо. Тэдэнэр Сталинскэ Шагналай Лауреат гэжэ нэрээзэргэ абаха хубида хүртэбэ. Иигэжэ баатарлиг ехэ ажал хэһэн үльгэр жэшээнүүд яһала олон. «Улаан Армиин амжалтанууд гээшэ арад зоной туһаламжагүйгөөр, фабрика ба заводууд дээрэ, шахта ба рудингууд дээрэ, транспорт дээрэ ба хүдөө ажалда советскэ хүнүүдэй шэн зоригто хүдэлмэри хээгүй юм һаань, түйлагдахын аргагүй байгаа»—гэжэ нүхэр Сталин хэлэһэн байна.

Дайн сэрэг болбол манай арад зондо тоолошогүй ехэ хохидол гэмтэл ушаруулһан ба хүдэлмэрилэгшэд, колхознигууд болон советскэ интеллигенциин хэдэн олон жэлдэ ажаллажа бүтээһэн хамаг бүхы юумые жэрхэмшэг муухайгаар һандаргаһан байха юм. Гитлеровскэ хэрзэгы золигуудай хэһэн шуһата муухай аашануудынь тооложо барахын аргагүй.

Фашистска дээрмэшэдые үй бута сохёод байхадаа, Улаан Армимнай Эсэгэ орондоо амгалан тайбан байдалые дахяад ерүүлээ. Зэбүүн муухай дайсаниие дараһан алдарта илалтануудые хаража зоригжоһон Советскэ Союзай арадууд мүнөө дайн сэрэгээр һандаргагдаһан ажалаа түргэнөөр һэргээн бодхоохын түлөө, өөрынгөө гүрэнэй экономическа болоод сэрэгэй хүсэ шадалые улам саашань бүхэжүүлхын түлөө тэмсэжэ байнад.

Мүнөө үедэ бүхы советскэ орон дотор зохёохы ажалай охин соробхилжо байна. СССР-эй арадуудай гаргажа байһан аад, дайн сэрэгэй үрэбхижэ байһан агууехэ хүсэниинь мүнөө ажалаа һэргээн бодхоохо хэрэгтэ, томо томо предприятинуудые шэнээр бариха хэрэгтэ зорюулагдан орожо байна. Сүлөөлэгдэһэн районуудта һандаргагданхай ажалые һэргээн мандуулха хэрэгтэ бүхы аха-дүү республиканууд, областьнууд ба районууд предприятинууд, колхозууд ба албан газарнууд халуунаар хабаадалсажа байна. СССР-эй арадуудай хоорондохи Ленинско-Сталинска хани барисаанай агууехэ хүсэн гээшэ энээн дээрэһээнь харагдана. Машина, түхеэрэлгэ, барилгын хэрэгсэл ба эд бараануудые тээһэн эшелонууд сүлөөлэгдэһэн районууд хүдар һубажа ябанад. Жэшээнь, Челябинска областиин ажалшад Донбассые һэргээн бодхоохын тулада миил һүүлэй гурбан һара соо 106 станок, 234 электромотор, 77 трансформатор, 49 тонно элдэбын түмэр, 4 тонно үнгэтэ металл эльгээһэн байгаа.

Донецкэ шулуун нүүрһэнэй бассейниие бүхы оромнай һэргээн бодхоожо байна гээшэ.

Героическа Сталинград үнэһэн шандаруу сооһоо өөдөө боложо байна. Нюдэ алдама үргэн ехэ Советскэ Союзай али бүхы зүгһөө герой городой ажаүйлэдбэри, культурна ба ажабайдалай эмхи зургаануудые һэргээн бодхоохын тулада үнэтэ материалнуудые тээһэн эшелонууд энэ волжско хэрэм тээшэ хойно хойноһоон һубараад лэ ерэжэ байдаг.

Новосибирскэ болон Тамбовско областьнуудай ажалшад хадаа Воронежско областиин ажал ба гэгээрэл болбосоролой эмхи зургаануудые һэргээн бодхоохо ябадалдань туһалжа байдаг. Сүлөөлэгдэһэн районуудта туһалха гээшэ манай ороной бүхы арадуудай хэрэг болонхой.

Немецко-фашистска булимтарагшадай һандаргаһан хүдөө ажалые һэргээн бодхоохо хэрэг хадаа имагта шухала удхатай гэжэ Советскэ Правительство тоолодог. Бүри 1943 ондо Улаан Армиин зүнай добтолгын түлэг дүнгүүр СССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй ЦК болбол «немецкэ эзэмдэлгэһээ сүлөөлэгдэһэн районуудта ажалыень һэргээн бодхоохо зайлашагүй хэмжээнүүд тухай» тогтоол гаргаһан байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо угаа ехэ зохёохы хүдэлмэри хэгдэжэ, нилээд ашаүри үгэбэ. Гансахан РСФСР дотор 536 мянган гэр һэльбэгдэн заһагдаһан, землянкануудһоо шэнэ гэр байрануудта 2 миллион гаран хүн оруулагдаһан байха юм. Белорусси дотор 127 мянган колхознигуудай гэр баригдаа. Украина, Молдави, Прибалтика дотор хүдөө ажалынь хурдан темпээр мандажа эхилэнхэй.

Фабрика ба заводууд, МТС ба колхозуудые һэргээн бодхоохо зуураа, ажалшад болбол ажал хэхэдээ хатуу зориг ба үнэхөөрөө баатаршалга гаргана, дайн сэрэгээр ушаруулагдаһан шархыень түргэнөөр эдэгээхын тулада али бүхы юумэ хэхэ бүтээхэ гэһэн хүсэлэнтэй байна.

һандаргаһан ажалые һэргээн бодхоохо ябадалда Улаан Армиин сэрэгшэдэй эхэнүүд ба һамгад болохо—советскэ эхэнэрнүүд, Эхэ орондоо шаг дуратай патриотканууд болохо—гэрэй эзэн эхэнэрнүүд угаа ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Шэн зоригтой ажал хэжэ байхадаа, тэдэнэр дайнай хойшолонгуудые түргэнөөр усадхаха ябадалда туһа хүргэнэ.

Дайн сэрэг болбол советскэ гүрэнэй экономическа үндэһэ һууринь дайсан гүрэнүүдэй экономикоһоо ороходоо жэшээлэшэгүй бата бэхи байһыень харуулһан байха юм. 1917 ондо болоһон Октябрьска революциин ашаар урган мандаһан советскэ социалистическэ байгуулалта гээшэ манай арад зондо ба манай армида айхабтар ехэ ба диилдэшэгүй хүсэ олгоһон байна. Орон дотороо индустриализаци ба коллективизаци ябуулха гэһэн Сталинска политикын ажал хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэһэнэй ашаар, мүн СССР-эй арадуудай өөһэд хоорондоо эбдэршэгүй хани барисаатай ба Ленин—Сталинай партиин ударидажа байһанайнь ашаар немецкэ булимтарагшадые дараһан түүхэтэ илалта хангагдаа. Манай городууд болон тосхонуудта мүнөө ажа байдалаа һэргээхэ шэнэ охин соробхилжо байна. Советскэ Правительство болбол сүлөөлэгдэһэн районуудта ажал ба культурые һэргээн бодхоохо хэрэгтэ мүнөө угаа ехэ ба элдэб янзын туһаламжа үзүүлжэ байна. Гүрэнэй туһаламжа үзүүлхэ ябадал болбол нютаг дээрэхи бии бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ гэһэн тэндэхи зохёохы үүсхэл гаргаха ябадалтайгаар холбогдоно. Партийна организаци болон бүхы советскэ олониитын үмэнэ агууехэ ба арюун һайхан зорилгонууд табигданхай гэбэл: ажалаа һэргээн бодхоохо ба тэрэниие улам саашань бүхэжүүлхэ арад бүгэдын хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха ябадал болоно.

Советскэ арадай өөрынгөө дайсадые айха түрүүшынхеэ диилэн даража байна бэшэ, дайн сэрэг болоһон дээрэһээ арадай ажахыда ушаруулагдаһан хүндэ хүшэр шархануудые анха түрүүшынхеэ эдэгээжэ байна бэшэ.

Гражданска дайнай үедэ оромнай үзэгдөөгүй ехэ хохидол ядарал ба үлэсхэлэн байдалда ороо һэн. Урда зүгтэ ба Сибирьтэ суглуулагдаһан хэдэн арбаад миллион пүүд талхые Москва ба Питер тээшэ зөөжэ абаашахын аргагүй байгаа, тиихэдэнь тэндэ үлэсхэлэн болоҗо байбашье транспорт һандаргагданхай байгаа бэлэй. В. И. Ленинэй хэлэһээр хадаа. Росси гээшэ үхэхэ болтороо сохюулагдаһан хүн шэнги болоод дайнһаа гараһан байгаа.

Ленин ба Сталин большевигүүдэй парти болбол 4 жэл соо болоһон империалистическэ ба гурбан жэл соо болоһон гражданска дайн сэрэгээр һандаргагдаһан ажалаа түргэнөөр һэргээн бодхоохо ябадалда советскэ арад зониие гульдхаһан байгаа. Залуухан советскэ гүрэн барагдашагүй ехэ хүсэтэй байжа, ажаүйлэдбэри, транспорт ба хүдөө ажал гээшэ түүхэтэ богонихон саг соо һэргээн бодхоогдоо һэн. Ажалаа социалистическэ системээр ябуулһан хадань, оромнай хурданаар урган мандаба.

1941—45 онуудта советскэ арадай Эсэгэ ороноо хамгаалжа хэһэн дайн болбол тэрээндэ хабаадалсаһан сэрэгүүдэй тоогооршье, тулалдаануудай болоһон хэмжээгээршье урданай түүхэ домогто үзэгдэһэн дайнуудта ороходоо һураггүй ехэ байна. Мүнөө СССР-эй арадай ажахыда ушаруулагдаһан гарза гай гээшэ айхабтар ехэ ба энээнэй урда тээхи дайн сэрэгтэ Росси́да ушаруулагдаһан гарза гайтай сасуулмаар бэшэ. Зүгөөр, дайнай шэрүүн хатуу туршалгые тэсэжэ гараһан советскэ гүрэнэй байгуулалта гээшэ мүнөөнэйхидэл али бата бэхи гэжэ хэзээшье байгаагүй юм. Советскэ засаг тогтоһонһоо хойшо Сталинска табан жэлнүүдые бэелүүлһэнэй эсэстэ манай орон томо социалистическэ хүдөө ажалтай хүсэн түгэс индустриальна держава болонхой.

Советскэ байгуулалтын бата бэхи ба хүсэн түгэс байһан хадань. дайн сэрэгээр ушаруулагдаһан гүнзэгы шархануудые богонихон болзор соо амажалтатай һайнаар эдэгээхэ аргатай байнабди. Тиихэ зуураа. манай арад зон болбол ажалаа һэргээн бодхоохын хажуугаар, оронойнгоо экономическа ба сэрэгэй хүсэ шадалые дэбжүүлхэ гайхамшаг ехэ шэнэ барилгые ехэхэн хэмжээтэйгээр ябуулжа байна.

Эхэ оронойнай улам ехэ хүсэтэй болохонь лабтай.

Хүбүүнэй бусалга

Сэнхир тала нютагайнгаа
Сэсэгтэ ногоон дайдада
Буурал тарган моритой
Бурят хүбүүн хатаруулба.
Инаг аба эжыгээ,
Илдам хайрата дүүнэрээ
Түрэһэн эсэгынгээ байшанда,
Түргэн харахаяа яаранал.
Нарай багаһаа хүбүүгээ
Наадан дуулан тэнжээжэ
Энэ бэеэ болгоһон
Эльгэн дайдань энэл даа.
Үйһэн шарахан түйсэ соо
Үрмэ аарса тэбэринхэй
Хони малаа адууһан
Хонгор дайдань энэл даа.
Аяар холын походто
Анган татаһан шинелынь
Түрэхэһөө сомор бэедэнь
Түхэл янза оруулна.
Хүйтэнһөө абарһан шинелынь
Хүбөө энгэр мүрые
Абарагдаһан Эхэ оронойнь
Алтан тооһон хушанхайл.
Дүрбэн жэлэй дайниие
Дүүргэлсэһэн шинелдэнь
Соробхин шатааша Берлинэй
Шорой утаан шэнгэнхэйл.
Карпат уулые дабахадань
Харгы заажа толорһон
Улаан олон малгайдань
Урма зориг түрүүлээл.
Генералиссимус Сталинай
Гэгээн толон үгэнүүдынь
Арадай үнэн хүбүүндэ
Арсалан шадал ерүүлээл.
Үбгэн эсэгынь адуулдаг
Үй түмэн һүрэг мал
Колхоз тэнюун дайдаарынь
Хоймор талые бүрхөөнэл.
Нарата долгёор миралһан
Нармай баян шэнисээз,
Халажа ябаа нүхэдүүдынь
Халуун баяраар амаршална.
Үргэн харгын хажуугаар
Үнлэр ургаа һөөгүүдһээ
Хангал амтан мойһодые
Хатар дундаа таһална.
Холын дайнда ябахадань
Хододоо зүрхэндэнь һанагдадаг
Урин дулаахан өөрынь гэр
Урдаһаань угтан тобойно.
Зуун жэлдэ үмхирхэгүй
Зузаан шэнэһэн сэргэдэ
Агта морёо дүнгэжэ
Алдарта айлшан бууна хэ.
Арюун һайхан жаргалаа
Арсалан зоригоор хамгаалһан,
Иимэ суутай баатар хүн
Эсэгын богоһо алхабал.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

ХИЛЫН САANA

Гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй соведэй заседани

ЛОНДОН, сентябриин 20. (ТАСС). Мүнөөдэр үглөөнэй 11 часта гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй соведэй ээлжээтэ заседани болобо. Тэрэ заседани дээрэ Болгаритай ба Румынитай эбтээ орохо тушаа баталһан договорнуудай условинууд тухай асуудалые зүбшэн хэлсэжэ үзэһэн байна.

Берлинэй союзна комендатурын арбан нэгэдэхи заседани

БЕРЛИН, сентябриин 20. (ТАСС). Мүнөөдэр английска комендант генерал-майор Нейрес гэгшэ түрүүлэгшэтэйгээр союзна комендатурын арбан нэгэдэхи заседани болобо.

Комендантнууд болбол Берлин городой часовой стрелкые 1945 оной сентябриин 23-һаа хойшо гэдэргэнь болгохо тухай үгэеэ нэгэдэбэ. Тэрэ үдэр һүниин 2 часта бүхы часууд нэгэ час гэдэргээ болгогдохо байна.

Түс городой финансова түсэб баталагдаһан байгаа. Тэрэ хадаа Берлинэй магистратурын финансова таһагай гурим дүрим тухай, Берлинэй городской банк тухай дүрим заабари болон олзо ба гаргаша тушаа хүдэлмэрилхэ немецкэ чиновнигуудта инструкци гаргажа үгэһэн байна.

Берлинэй протестантска болон католическа приходуудта 550 мянган рейхсмарк түсгаар зээли церьковно байшангуудые һэргээн бодхоохын тулада гаргажа үгэхэ тухай Берлин городой магистратын дүрэдхалые комендантнууд һайшаан баталба.

Берлинскэ полициин хүдэлмэриин зарим асуудалнууд зүбшэгдэн хэлсэгдэһэн байгаа. Шиидхэбэринүүдые гаргахадаа, комендантнууд болон полицейскэ команднуудта хүдэлмэрилхөөр, тиихэдээ гол түлэб канцеляриин алба тушаалда эхэнэрнүүдые абаха гэжэ үгэеэ нэгэдэһэн байна. Һахюулай полици (шуцполицай) гээшэнь дубинкатай байха юм гэнэ. Нэгэ гү, али нэгэ хэдэн полицейскэ һургуулинуудые нээхэ тухай обербургомистрта заабари үгтэбэ.

Ехэ Берлин дотор телеграфна хэлхеэ холбоониие хэрэглэхэ арга улад зондо олгохо, мүн тэрэшэлэн почтово отделенинүүдтэ телефонно станцинуудые нээхэ гэжэ шиидхэгдээ.

Комендантнууд болбол 1945 оной сентябрь һарада немецкэ түмэр харгынуудта гаргашалхын тулада 19 миллион рейхсмарк нэмэлтэ зээли гаргажа үгэхэ гэжэ шиидхэһэн байна

Хитадай премьер-министр Парижда ерээ

ПАРИЖ, сентябриин 20. (ТАСС). Франс-Пресс агентствын дамжуулхань хадаа, Хитадай премьер-министр Сун Цзы-вень гэгшэ үсэгэлдэр Парижда ерэбэ гэнэ.

Эбтэй оролго тухай хэлсээн

ХЕЛЬСИНКИ, сентябриин 20. (ТАСС). Сентябриин 19-дэ Финляндиин гүрэнэй совет болбол эбтээ оролго тухай хэлсээниие баталһан үдэрһөө хойшо нэгэ жэл гүйсэһэн ойдо зорюулһан баяр ёһололой суглаание Мессухаллиин байшанда үнгэргэһэн байна.

Тэрэ суглаан дээрэ байлсагшадые нэрлэбэл: премьер-министр Паасикиви болон правительствын членүүд, Союзна Контрольно Комиссиин түрүүлэгшэ генерал-полковник А. А. Жданов болон Союзна Контрольно Комиссиин харюусалгата сотруднигууд, дипломатическа корпус, тэдэнэй дунда СССР-эй Онсо томилгото ба Бүрин Эрхэтэ Элшэн түлөөлэгшэ Орлов, олониитын, научна болон литературна эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд, Финскэ армиин түлөөлэгшэд болон журналистнууд болоно.

Баяр ёһололой суглаание нээхэ зуураа, оборонын министр Мауно Пеккала гэгшэ Финлянди тушаа Советскэ Союзай угаа ехэ түбшэн зантайгаар хандаһаниие тэмдэглээд, Советскэ Союзда дайсан харша политикые эрид шууд буруушааха шухала байна гэжэ зааһан ба энээниие лаблан гэршэлхын тулада зохихо ажал хэрэгүүдые бүтээхыень уряалһан байна.

Финансын министр Торнгрен гэгшэ шведскэ хэлэн дээрэ үгэ хэлэбэ. Удаа тээнь премьер-министр Паасикиви угаа ехэ үгэ хэлэһэн байгаа.

Харюусалгата редакторай орлогшо Д. ЛУБСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1.80. зам. ответ. редактора —7.89, ответ. секретаря—3.23. отделов: партийной жизни и промышленности—7.89, сельского хозяйства—6.03, писем и переводов—6.03 (2 зв); объявлений—2.64 (2 зв.).

Н—00416. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР Тираж 5.500